

Τάσεις παραγωγής βιολογικών προϊόντων

Της κ. **Ασπασίας Π. ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ**
Φοιτ. Γεωπ. Πανεπ. Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια η αλυσίδα διατροφικών σκανδάλων, υπαρκτών ή κατασκευασμένων, (διοξίνες, κατάχρηση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών κ.ά.) ώθησε σε προβληματισμό, που οδήγησε τους καταναλωτές στην αλλαγή των διατροφικών συνηθειών. Η μεγάλη δημοσιότητα των γεγονότων ευαισθητοποίησε την κοινή γνώμη σε θέματα υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της παραγωγής βιολογικών προϊόντων.

Ο Κανονισμός 2092/91 της Ε.Ε., για τη βιολογική γεωργία, ορίζει ως βιολογικά τα προϊόντα, που καλλιεργούνται με φυσικό τρόπο χωρίς τη χρήση φυτοφαρμάκων ή προσθετικών χημικών λιπασμάτων. Σύμφωνα με τον ίδιο κανονισμό στην Ελλάδα ισχύει ο όρος βιολογικά ενώ σε άλλες χώρες, όπως στη Γερμανία, προτιμήθηκε ο όρος οργανικά ή οικολογικά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να δώσει συνέχεια στη φιλοπεριβαλλοντική διάσταση της αγροτικής της πολιτικής. Η θετική στάση της Ε.Ε. για τα βιολογικά προϊόντα ενισχύθηκε και από το γεγονός, ότι παράγονται σε μικρότερες ποσότητες δηλ. μειώνεται παράλληλα το πρόβλημα των αποθεμάτων συμβατικών γεωργικών προϊόντων, που υπάρχει σε έντονο βαθμό σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες και επιβαρύνει τον προϋπολογισμό της. Έτσι συμπλήρωσε τον Κανονισμό 2092/91 περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής, με τον Κανονισμό 1804/99. Με τον Κανονισμό αυτό εναρμονίστηκαν οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών-μελών, έτσι, ώστε κάθε χώρα να εφαρμόζει το ίδιο σύστημα ελέγχου και να τηρεί τις ίδιες πληροφορίες.

Η εφαρμογή αυτών των κανονισμών αποτέλεσε ορόσημο στην πορεία της βιολογικής γεωργίας ενώ στην εφαρμογή του Κανονισμού 2078/92, που αναφέρεται στις επιδοτήσεις για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων άνοιξε νέες προοπτικές στον κλάδο. Επίσης, επιδοτήσεις προβλέπονται και από τον Κανονισμό 1257/99. Στο Β' και το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, στα πλαίσια του Αγροτικού Επιχειρησιακού Προγράμματος και των διαφόρων περιφερειακών προγραμμάτων, ενισχύθηκαν οι βιοκαλλιεργητές.

Σχετικές ρυθμίσεις και διαρθρωτικά μέτρα περιέχουν και οι Κανονισμοί της Ε.Ε. 2328/91 και 2085/93. Γενικότερα η Ε.Ε. παρέχει κίνητρα για την αύξηση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας από τις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται ή θα δραστηριοποιηθούν στον τομέα της βιολογικής γεωργίας. Στην Ελλάδα η βιολογική γεωργία ενισχύεται τόσο σε κοινοτικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο.

πεδο. Από τον Ελληνικό αναπτυξιακό νόμο 2601/98 επιχορηγήθηκαν άνω των 300 επιχειρήσεων έως το 2001, με σκοπό την παραγωγή βιολογικών προϊόντων.

Για να εισαχθεί και να διατεθεί ένα προϊόν ως βιολογικό, πρέπει να έχει ελεγχθεί και να έχει πιστοποιηθεί από τους αρμόδιους επίσημους οργανισμούς, που λειτουργούν σε κάθε χώρα. Στην Ελλάδα οι οργανισμοί πιστοποίησης είναι ιδιωτικοί. Μέχρι σήμερα έχουν αυτή τη δυνατότητα οι ΔΗΩ, ΣΟΓΕ και Φυσιολογική. Τα προϊόντα ελέγχονται σ' όλα τα στάδια παραγωγής και διάθεσης προκειμένου να τηρηθούν οι προδιαγραφές, που θέτει το κοινοτικό δίκαιο. Τα προϊόντα που παράγονται σήμερα με βιολογικές μεθόδους καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα της διατροφικής αλυσίδας όπως ελαιόλαδο, σταφίδα, εσπεριδοειδή, σιτηρά και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Στην Ελλάδα έχει παρατηρηθεί μία εντυπωσιακή άνοδος των βιολογικών καλλιεργειών, που οφείλεται κυρίως στις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, τη μορφολογία του εδάφους και τις παραδοσιακές τεχνικές, που εφαρμόζουν οι παραγωγοί και ενδείκνυται για την παραγωγή χωρίς τη χρήση προσθετικών χημικών ουσιών. Έτσι ενώ η καλλιέργεια ξεκίνησε διστακτικά στις αρχές της δεκαετίας του '80, το 1989 καταγράφηκαν 1.000 στρέμματα καλλιεργημένης έκτασης και το 1999 καταγράφηκαν 215.000 στρέμματα, που παράγουν με τις αρχές της βιολογικής γεωργίας.

Στο 80% αυτών των εκτάσεων καλλιεργούνται για παραγωγή ελαιοποιήσιμων ελιών (59%), αμπέλι για οινοποίηση και σταφίδα (12,3%) και εσπεριδοειδή (8,4%). Το 80% των βιολογικών προϊόντων, που παράγονται στη χώρα μας εξάγονται, ενώ το υπόλοιπο διατίθεται στη εγχώρια αγορά, ισόποσα από υπερκαταστήματα ή από εξειδικευμένα καταστήματα.

Οι βιολογικές καλλιέργειες στην Ελλάδα βρίσκονται κατά 32% στην Πελοπόννησο, 15% στη Δυτική Ελλάδα και 11% στην Κρήτη και στην Κεντρική Ελλάδα.

Με στοιχεία του 1998 το 0,44% της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης στην Ελλάδα αντιστοιχούσε σε βιολογικές καλλιέργειες. Στη Γερμανία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 2,6%, στη Δανία 6% και στη Γαλλία 1,1%. Ένας από τους σημαντικότερους τομείς της διαδικασίας παραγωγής και διάθεσης στην αγορά βιολογικών προϊόντων είναι η πιστοποίηση και η διαπίστευση των επιχειρήσεων παραγωγής βιολογικών προϊόντων. Η διαδικασία αυτή διαρκεί 3 χρόνια. Δηλαδή η επιχείρηση είναι για 3 χρόνια υπό ένταξη και στη συνέχεια πιστοποιείται από τους επίσημους οργανισμούς κάθε χώρας.

Ο Γενικός Κανονισμός Πιστοποίησης αναφέρει τις διαδικασίες, που εφαρμόζει ο Οργανισμός για την Πιστοποίηση προϊόντων καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων επιχειρηματιών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονισμού 2092/91 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των τροποποιήσεων αυτού, της Εθνικής Νομοθεσίας για τη βιολογική γεωργία.

Οι σκοποί και στόχοι των Οργανισμών Πιστοποίησης είναι:

- Η προστασία του περιβάλλοντος
- Η προστασία των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας
- Η προστασία της υγείας των καταναλωτών
- Η προώθηση της βιολογικής γεωργίας
- Ο έλεγχος και η πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων.

Τα προϊόντα βιολογικής γεωργίας παράγονται με τεχνικές, που υποστηρίζουν τις φυσικές οικολογικές ισορροπίες, χωρίς επικίνδυνες και βλαπτικές για τον άνθρωπο και το περιβάλλον τοξικές ουσίες, χωρίς την εντατικοποίηση της φυτικής και ζωικής ανάπτυξης.

Προϊόντα βιολογικής γεωργίας είναι μόνο τα πιστοποιημένα προϊόντα:

- Που είναι συσκευασμένα και φέρουν το σήμα ή τον κωδικό κάποιου Οργανισμού Πιστοποίησης.

- Είτε συνοδεύονται από ειδικά πιστοποιητικά των Οργανισμών άμεσα αναγνωριζόμενα από τον καταναλωτή.

- Είτε πωλούνται από ελεγμένα και πιστοποιημένα σημεία διάθεσης, που φέρουν σε εμφανές σημείο το σήμα του Οργανισμού Πιστοποίησης.

Με αυτό τον τρόπο, διασφαλίζεται η υψηλή διατροφική αξία των βιολογικών προϊόντων, που απορρέει από την αρμονική λειτουργία των μηχανισμών της φύσης και οι καταναλωτές είναι σίγουροι για τα προϊόντα που αγοράζουν.

Καθημερινά η βιολογική γεωργία επεκτείνεται σε νέους τομείς. Το αντικείμενο διευρύνεται, τα δεδομένα διαφοροποιούνται, οι στόχοι επαναπροσδιορίζονται.

Ωστόσο, οι αρχές παραμένουν σταθερές και διέπουν κάθε αξιολογη δραστηριότητα, που σκοπεύει σε μία καλύτερη ποιότητα ζωής.

Η βιολογική γεωργία επιδιώκει:

- Την παραγωγή τροφής υψηλής θρεπτικής αξίας σε επαρκή ποσότητα.

- Την αλληλεπίδραση με εποικοδομητικό και ζωτικό τρόπο με όλα τα φυσικά συστήματα.

- Την ενθάρρυνση και αύξηση των βιολογικών κύκλων στα γεωργικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των μικροοργανισμών, της εδαφικής χλωρίδας και της πανίδας των φυτών και των ζώων.

- Τη διατήρηση και μακροπρόθεσμη αύξηση της γονιμότητας του εδάφους.

- Τη χρήση, όσο είναι δυνατό, ανανεώσιμων πηγών σε γεωργικά συστήματα οργανωμένα σε τοπικό επίπεδο.

- Τη χρησιμοποίηση, όσο είναι δυνατό, υλικών και ουσιών που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν ή να ανακυκλωθούν σε ένα αγρόκτημα ή όπου δήποτε αλλού.

- Την εκτροφή των ζώων σε συνθήκες τέτοιες, που επιτρέπουν την ανάπτυξη των βασικών πλευρών της έμφυτης συμπεριφοράς τους.

- Τον περιορισμό κάθε μορφής ρύπανσης, που προέρχεται από τη γεωργική πρακτική.

- Τη διατήρηση της γενετικής ποικιλομορφίας των γεωργικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των φυτών και των άγριων ζώων.

- Την εξασφάλιση ικανοποιητικών συνθηκών διαβίωσης εργασίας και αμοιβής για τους παραγωγούς.

Η διαρκής και θετική επιρροή της πρακτικής των βιοκαλλιεργητών στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας παίζουν η τεχνογνωσία παραγωγής, τα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης των αγροτών, η ζήτηση των βιολογικών προϊόντων καθώς και η δυνατότητα πώλησής τους σε ικανοποιητικές τιμές.

Η τιμή των βιολογικών προϊόντων κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από τα συμβατικά προϊόντα σε ποσοστό 30-200%. Η μη μαζική παραγωγή και η μικρή στρεμματική απόδοση ευθύνονται για τη διαφορά της τιμής. Παρόλο όμως που η τιμή τους είναι αυξημένη, το καταναλωτικό κοινό διατίθεται να τα αγοράσει για την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος εφόσον πεισθεί για τη γνήσια διαδικασία παραγωγής.